مسئولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد

جورج فوستر
ترجمه: رحمت آریا

۲۰۲۵/۰۲/۱۵

د جورج فوستر یون لیک: له بنگاله تر لندن سفر

دوهم ټوک

(۲۰)

د کشمیر د والي طبیعت ته په کتلو چې عمده مشخصه یې بې معنی بې رحمي او ورانکاري ده، ښایي تاسو به تعجب وکړئ چې دی ولی تر اوسه د محکمې له لوري له مجازات یا محدودیت سره نـهٔ دئ مخامخ سوی. برسیره پر دې، ددې ټکي په پام کې لرلو سره چې ددغه گوښي گوټ یا منزوي ولایت لاره له غیر دوستانه یا خپلواکو سیمو څخه تـیرېږي او دا چې تیمور شاه د خپلو پریمانو پورونو او د خپلو ځواکونو د ضعف له کبله او ورسره د داخلي خیانت له ویرې او لتی ته د لېـوالتیا په پار د لیرې پرتو سیمو پر وړاندي له اړینو اقداماتو څخه منع سوی دئ، دغو ټکیو ته په کتني په څرگنده پوهېږو چې د کشمیر په کورنیو چارو کې د تیمورشاه د بې تفاوتی دلایل په څه کې دي. تیمور شاه چې په باج بسنه یا اکتفا کوي او په ندرت سره دې ته لېـوالتیا لري چې یو لـېرې پروت حاکم یا بولندوی تر څار لاندي ونیسي. زه احساس کوم چې دلته باید خپل تأسف په دې دلیل ولیکم چې ما له خپل سفر مخکې د ښاغلي برنیه دقیق او روښانه خاطرات چې د هند د تأریخ په برجسته وو لیکوالانو کې محترم دئ نـهٔ ول لوستي؛ خو له دې سره سره که دغه لنډ روایت له کشمیر څخه د ښاغلي برنیه انځور چې له دقت څخه برخمن دئ وکولی سي د هغـهٔ د مهال یوه برخه تصدیق او روښانه کړي زه به یې قدر وکړم او که زما د سفر له کبله هر ډول ممکنه ستونزه رامنځته سوې وي هغه به په درنښت جبران کړم. ښاغلی برنیه له داسي مزایاوو څخه برخمن وو چې ډېرو لږو آسیایانو تجربه کړي دي او د علمي تولني لپاره د نـېکمرغی ځای دا دئ چې نوموړي له خپلو وړتیاوو څخه په ښپړه توگه گټه اخیستي ده. کشمیر ته ددهٔ د لارې مل، دانشمند خان Danishmund khan وو، دانشمند خان د اورنگزیب یو له غوره اشرافو څخه وو. دانشمند خان د علم او ادبیاتو د قدر په پوهېدلو سره دغه فرانسوي الاصله مستعد لیکوال وهڅاوهٔ چې د کشمیر د جذابو محصولاتو بـېلابـېل ډولونه په ښپړ ډول وڅېـړي. همدا شان هغـهٔ د پردې تر شا هغه مهم تحولات په تفصیل شرحه کړي چې اورنگزیب یې د هندوستان تخت ته ورساوهٔ.

دې ټکي ته په کاتو چې برنیه په یو شمیر کلیدي پېښو کي مستقیم گډون کړی او یا د پېښو مستقیم شاهد وو چې ټول یې په مستقیم او جذاب ډول سره شرحه کړي دي زه په ټینگار سره ددغـهٔ ژور او سنجول سوي کتاب ښپړ لوستل توصیه کوم. دغه لیکوال هماغومره چې عمدتاً له داسي مسلمانانو سره یې سر او کار درلود چې د هندوانو د باورونو پر وړاندي

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

بې اعتنا ول او د بشپړې څېړنې لپاره لازم اسناد نـهٔ لري په هماغه اندازه په دې نـهٔ دئ توانـېدلی چې د هندوانو د دیني تعالیمو او اصولو جوهر په بریالۍ توګه روښانه کړي. یوازې په همدې برخې کې غواړم د ښاغلي برنیه لید لوری تر پوښتنې لاندې ونیسم. د کشمیر په هکله ددې پای- لیکنې په پای کې له تاسو هیله کوم چې ماته اجازه راکړئ چې له سیمې څخه خپلې بـېلابـېلې تجربې شریکې کړم.

په مجردې چې ښار ته ورسـېدم د ذوالفقار خان په کور کې یو آپارتمان راته راکړل سو. د ذوالفقار خان دراندهٔ شخصیت ته په کتلو او ما ته د هغـهٔ د مرستې د لـېوالتیا په پوهـېدلو مې تکل وکړ چې همدلته به پاتې سم. خو زما خدمتګار یعنې هماغه کس چې مخکې یې په جمبو Jumbo کې پر ما برید کړی وو زما حضور په هغه کورکې چې معرفت لیکونه مې وروړي ول فاش کړ. نتیجتاً له ما څخه په ټینګار وغوښتل سول چې که غواړې ونـهٔ ځورول سې نو زما د کوربه کور شیخ میرزا ته لاړ سه او هماغلته پاتې سه. په دې توګه اړ سوم چې د خان له کور څخه ووځم او زه به تل له هغه څخه په درنښت یادونه وکړم. پلار یې د هند په شمال کې د افغانانو او سیکهانو د یرغلونو پر مهال لوړ مناصب درلودل [1]. ذوالفقار خان چې په څو جګړو کې ګډون کړی وو د جګړو د ډګرونو د پردو تر شا له انګیزو څخه بشپړه خبرتیا درلوده. د هغه مهال د پـېښـو په اړه د هغـهٔ پوهه او خبرتیا چې ما ورڅخه ارزښتناک معلومات تر لاسه کړي د مستدلو او دقیقو قضاوتونو څرګندویه ده او له هاغه ډول تعصب څخه پاک او په هغو تنګ نظرانه باورونو پورې محدود نـهٔ ول چې اغلباً د یوهٔ مسلمان پر فکر حاکم وي. نوموړي خپل دیني مناسک په شدت او له قضاء کولو پرته ترسره کول او د هغو پر سموالي یې بشپړ ایمان درلود؛ که څه هم دهٔ لیدل چې زه ددهٔ په کورنۍ کې له دودیز عبادت څخه مرتباً غاړه غړوم خو دهٔ به راته نـهٔ په دې هکله څه نه ویل او نـهٔ به یې ګوتنیونه ورباندې کوله.

د شیخ میرزا په کور کې د فوق العاده دوستۍ په وړاندیزونو راته ښـهٔ راغلاست وویل سول، البته له ټولو هغو بې معنی کلماتو سره بدرګه چې په معمولو بې معنی آسیایي کلماتو سمبال وي او چندان معنی یې نـهٔ درلوده. واقعیت دا دئ چې ددهٔ ورور په جمبو کې فکر کاوهٔ چې زه داسې یو لوی سوداګر یم چې وبه کولی سم ددهٔ سوداګرۍ ته به پریمانه ګټه ورسوم؛ همدا خبره ددې لامل سوه چې په هماغه لومړي ځل او کتلو غوره مالي پیل سي، لکه زما پښې یې په غېږ کې نیولې او زما ږیره به یې د ګلابو په اوبو پریوله. هغه په خپلو بې شمـېرو خو بد خوندو پاملرنو تر فشار لاندې راوستلم خو په پای کې مې ورته وویل چې زما کار ما مجبوروي چې ژر تر ژره کابل ته لاړ سم. له قسطنطنیې څخه د یوهٔ سوداګر راتګ او رسـېدل ول چې ما ته لږ هوساینه را په برخه سوه؛ په هغه شیبه کې، شیخ وخت نـهٔ درلود چې له چا سره مؤدبانه خبره وکړي. دی پوهـېدهٔ چې زما استوګنه ددهٔ کور ته هېڅ ګټه نـهٔ رسوي نو که کوم بل تورک راسي دی به د سترګو په رپ کې ما له کوره باسي.

له دې چې په کشمیر کې کوم کاروانسرای نـهٔ سته نو سوداګران له خپلو دلالانو سره پاتې کـېږي؛ دلالان دداسې استوګنځیو په برابرولو سره ګټه تر لاسه کوي او معمولاً لوی او راحت کورونه لري. یو سړی چې د جیورجیا وو زما د کوټې څنګ ته اوسـېدهٔ، دی زما آرام او ښه ګاونډی وو او داسې ښکارید لکه چې زما په داستان باندې شکمن سوی وي. هغه د شک او تردید په ژبه راڅخه پوښتنه وکړه؛ یو ورځ یې راڅخه وغوښتل چې راسره ووینې؛ وروسته یې په

[1] -His father having filled high stations in the upper part of India, at the period of the Afghan and Sicque invasions. {Volume II page 31, PDF format both volumes combined page 374 }

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ

پریکنده ژبه وویل چې ستا سر د یوهٔ مسیحي سر دئ. کله چې ما ورته اخطار وکړ چې دداسې یوهٔ خطرناک نظر له وړاندې کولو مخکې دې ښه فکر وکړي سړی وترهېږ؛ دی باید پوه سي چې په یوهٔ مسلمان هېواد کې یو ریښتونی مؤمن په داسي لقب یادول دروند جرم دئ. دغه جیورجیایي په راتلونکي کتنه کې د پرتلې له لارې راته وویل چې د یوهٔ مسیحي سر شا خواته پلن او د کوپړی په پاسنی برخه کې هموار وي حال دا چې د یوهٔ مسلمان سره د کوپړی په پاسنی برخې کې نری مخروطي ډوله دئ کټ مټ لکه د بیزو سر. دغه گورجي یا جیورجیایي له خپل بل هېواد وال سره چې په بنارس کې استوگن وو، سوداگري کوله. زما پر وړاندې د هغهٔ بې اعتمادی ته په کتنې چې کیدای سوای ماته منفي عواقب ولري له ځان سره مې فکر وکړ چې ما ته به عاقلانه خبره دا وي چې خپل ریښتونی داستان ورته فاش کړم. هغه ته مې ډاډ ورکړ چې که ما ته دې خیانت وکړ او یا په احتیاطی ډول دې کومه ستونزه راته جوړه کړه نو په بنارس کې به خپل ټول املاک له لاسه ورکړې او ددهٔ ملگری به هم مجازات سي. دغه ژبه چې طبیعتاً شریفانه تومنه یې تر شا درلوده د یو ې لویې وفاداری ضمانت یې کاوهٔ، هغه وفاداري چې په کشمیر کې مې د خپلې استوگنې پر مهال ورڅخه ډیره گټه واخیسته.

دیوان Dewan چې هره ورځ مې لیده خپلې پخوانی مهربانی ته یې دوام ورکړ او هماغسې چې ژمنه یې کړې وه له حاکم څخه یې اجازه وغوښته چې ما ته دې له دې ولایت څخه د وتلو اجازه راکړي. دیوان په یوهٔ یادداشت کې راته وښودل چې له هندوستان څخه یو تورک له خپلو دوه تنو خدمتگارانو سره غواړي د کمشیر له لارې قسطنطنیې ته لاړ سي. ددې نقشې په خبرېدو سره زه د هغې په احتمالی ناکامی باندې اندېښمن سوم؛ له دې چې کشمیر ته ډیری خلک د ساعت تیری او وخت تیروولو لپاره راځي او ما ته کومه خاصه دنده نـهٔ وه سپارل سوې نو دیوان ته مې وویل چې ددې غوښتنې د رد کیدلو احتمال ستهٔ. هغه ویره چې راسره وه د آزاد خان په خبرو تأیید سوه: «تورکان پیاوړي سرتېري دي» دا هغه څه ول چې دی ورپسې گرځېد او تکل یې کړی وو چې ما په خپل لښکر کې ځای پر ځای کړي. دیوان ډیره هڅه وکړه چې زما د هېواد له لیدلو څخه خپله لېوالتیا څرگنده کړي، زه خپله له خپل هېواده ډیره موده لیرې وم نو ځکه ددیوان دا هڅې بې گټې وې او په دې باوري سوی وو چې څوک چې زما په شان په یوې غوټې کې بند وي ورڅخه کومه گټه نه سي ترلاسه کولی. هغه په لوړ غږ په هندو غږ وکړ چې له خپلې غوښتنې نور لاس پر سر سي ځکه چې هغه پریکنده پایلې ته رسېدلی دئ.

کله چې دیوان دا معلومات راته راکړل په څېره او چلند کې یې د پام وړ نا آرامي له ورایه ښکاره سوه؛ ښایي تصور وسي چې گڼې زه هم وارخطا یم نو ما هم هاغه ډول تسلیمي په ځان کې ښکاره کړه چې یو آسیایي یې په سختو شېبو کې له ځانه ښکاره کوي او ومې ښودله چې دیوان ته تسلی ورکوم او په حقیقت کې ما ته دا معلومات ډېر ضروري ول. له همدې شېبې وروسته مې دی هېڅکله ونـهٔ لید [2] او د خپلې ماتې پېښه مې بل چا ته ونـهٔ ویله ځکه زه ښـهٔ پوهېدم چې که دا خبره فاش سي نو هیڅ څوک دا جرئت نـهٔ کوي چې راسره مرسته وکړي او یا ان پناه ځای راکړي.

زه له دې مخمصې څخه د وتلو په چرتونو کې ډوب وم چې بانکدار مې فکر ته راغی چې له جمبو څخه مې ورته حواله اخیستې وه؛ له یوې یا دوه وو ورځو وروسته مې ورڅخه د پاسپورت غوښتنه وکړه. هغه راته په څرگنده ژمنه وکړه

[2] - وروسته خبر سوم چې دغه بدمرغه سړی د آزاد خان له لوري د ډېرو ظلمونو، ستمونو او هوسبازیو په کړس کې اعدام سو.- لیکوال

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینگه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ

چې مرسته به راسره وکړي؛ له دې چې هغه مهال والي ورته درناوی درلود نو د بریالیتوب لپاره مې ډېره هیله درلوده. د (خروی Khuroe) له نوم سره د هر ډول نغښتي خطر د مخنیوی لپاره چې په بل لیک کې مې ورڅخه یادونه کړې ده پرېکړه وکړه چې د یوه مسلمان سوداګر یوسف له نوم څخه استفاده وکړم چې پېښور ته په سوداګریز سفر ته روان وو. خو په هغه ورځ چې په پام کې ول زما پاسپورت صادر سي زما بدمرغی د اوضاع کنټرول په لاس کې واخسیت. بانکدار د والي خبنم راپارولی وو او دا ددې لامل سو چې د بانکدار چرت ګډوډ سي او زما کار يې هېر سو. له بانکدار څخه غوښتل سوي ول چې حکومت ته دې ستر پور ورکړي خو بانکدار د احتمالي خطراتو په پام کې لرلو سره ادعا وکړه چې دا کار نـهٔ سی کولی. د وروستي ځل لپاره چې زه يې کور ته ورغلم د آزاد خان له ویرې لکه پاڼه رپېدهٔ او ډاریدهٔ چې آزاد خان وربانديې په قهر سوی دئ. [3]

نوربیا

د کشمیر د حکومت په اړه د بحث په برخه کې...

قدرمنو لوستونکو! د بناعلی رحمت آریا د آرشیف: لینک

[3] - ډیر وروسته خبر سوم چې د افغان واکمن له پلوه اعدام سوی وو.لیکوال

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بني پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ